

Les polítiques d'antidespoblament a la Comunitat Valenciana

Ilma. Sra. Jeannette Segarra Sales

Directora General de l'Agenda Valenciana Antidespoblament (AVANT)

En l'última dècada, a Europa i una mica més tard al nostre país, la preocupació pel despoblament ha provocat l'interés de les institucions per revertir aquesta tendència demogràfica de buidar l'àmbit rural i massificar les ciutats.

En 2015, l'ONU va presentar l'Agenda 2030 per al desenvolupament sostenible. Aquest document estratègic, a nivell mundial, es fa ressò del problema de la despoblació, plantejant un objectiu de desenvolupament, el núm. 11, que parla de la importància de l'equilibri entre el rural i l'urbà, com a meta per a aconseguir un territori més sostenible.

Al nostre país, tant el govern de la Comunitat Valenciana com el govern de la Nació s'estan prenent molt seriosament aquest problema. Un problema que havia quedat silenciats històricament i que ara, sobretot en l'última dècada, s'ha incorporat a les principals agendes polítiques dels països més avançats.

A nivell Nacional s'ha creat el Ministeri per a la Transició Ecològica i el Repte demogràfic, la titular del qual és Teresa Ribero, i que, a través de l'Estratègia Nacional enfront del repte demogràfic, ha començat a treballar intensament per a revertir aquesta situació.

A la Comunitat Valenciana, el president, Ximo Puig va ordenar la creació de la direcció general de l'Agenda Valenciana antidespoblament que des de 2019 ve desenvolupant la seua labor en la nostra Comunitat, des de açí de la casa dels Caragols de Castelló.

El problema del despoblament és un problema estructural amb implicacions en el àmbit social, econòmic i també polític.

Són moltes i variades les causes que ho provoquen i a més, en cada territori, té unes connotacions diferents. Les causes poden ser econòmiques per deslocalització o reconversió de la indústria; en altres territoris pot ser la precarització de les explotacions agràries o ramaderes; o simplement l'atracció de ciutats i nuclis urbans que aparentment ofereixen majors oportunitats.

Estudiar aquestes peculiaritats i oferir solucions a mesura de les necessitats de cadascun dels territoris (Castelló, València, Alacant) és el que ens preocupa i ens ocupa en aquesta direcció general.

Per a això comptem, en la CV, amb un estudi que és referent: el Pla Estratègic Valencià antidespoblament o també anomenat “Estratègia Avant 20-30”.

El diagnòstic realitzat per la Càtedra universitària Avant (formada per les cinc universitats valencianes), redactora d'aquest Pla estratègic, coincideix amb altres estudis a nivell autonòmic i nacional, i serveix de guia al govern valencià i altres administracions públiques en la lluita contra el despoblament de la Comunitat.

Les mesures i accions que estem implementant, basades fonamentalment en l'Estratègia Avant 20-30 són, entre altres:

- Aconseguir la plena connectivitat a través d'internet de banda ampla (PLA PEVA)
- Garantir la prestació de serveis bàsics, en condicions d'equitat i adaptats al territori (ITINERANT, RESCAT, INSTAL·LACIÓ DE CAIXERS)
- Incorporar la perspectiva demogràfica en el contingut de les lleis i normes que es promulguen com a principi lligat a la cohesió territorial (NOVA LLEI INTEGRAL)
- Millorar la competitivitat i fomentar noves activitats econòmiques, l'emprenedoria, etc. (SUBVENCIONS PER A LA FINANCIACIÓ DE PROJECTES EMPRESARIALS)
- Promoure projectes de desenvolupament socioeconòmic de la joventut amb l'objectiu d'aconseguir el relleu generacional i promoure projectes que atraguen a les dones (FORMACIÓ, CIUTADANIA DIGITAL)
- Facilitar la gestió dels Ajuntaments xicotets mitjançant la simplificació administrativa dels seus actes (FONS DE COPPERACIÓ, ADLs AL TERRITORI)
- Posar en valor la imatge i la reputació dels territoris (CAMPANYES, ESTUDIS, CÀTEDRA AVANT)
- Fomentar la gestió forestal sostenible en els municipis de l'Agenda Avant (RECUPERACIÓ DE BOSCOS, MANTENIMENT...)
- ETC.

En l'actualitat estem veient una oportunitat que paradoxalment ens l'ha vinguda a mostrar la pandèmia.

La qualitat de vida que ofereixen els municipis de l'interior de la Comunitat és molt superior a la de les ciutats. S'ha obert una possibilitat de revertir aquest desequilibri que no hem de desaprofitar.

La nostra obligació és la de facilitar la recuperació dels serveis bàsics que s'han pogut perdre; connectar el món rural amb la resta del món a través d'internet i; impulsar la promoció econòmica d'aquests territoris perquè siguen capaços d'oferir noves expectatives de vida a la població. També recuperar els seus valors culturals, patrimonials i l'orgull de ser i sentir-se de poble.

Aquests municipis tenen un encant turístic, pel seu caràcter d'extrema ruralitat i a vegades de dispersió de la població, que els situen com un destí per a descobrir a la Comunitat Valenciana. Més encara, en temps de la Covid-19, en el qual la Generalitat està intentant dinamitzar la demanda de turisme intern amb l'augment de l'oferta.

Les mesures i accions que estem implementant, són, entre altres:

- Impulsar l'activitat econòmica, mediambiental i turística per a promocionar els municipis i comarques de l'interior de la Comunitat (XARXA PUNTS NETS AVANT, per a Autocaravanes).
- Posada en valor del patrimoni històric, cultural i natural dels 24 municipis amb major índex de despoblament de la C.V. i menors de 100 habitants (RUTA 99).
- Acostar la cultura del teatre i la participació ciutadana en els municipis més xicotets (ERASMUS ESCENA...).

Enfront del mantra de l'Espanya Buida, cal fer visible que el despoblament no significa que no hi ha ningú als pobles que pateixen l'hivern demogràfic. Bé al contrari: en els municipis despoblats --que no deshabitats-- resisteixen els veïns que han fet possible la pervivència del municipi.

REVIU!

Emprén el canvi, reviu el poble!

Las políticas de antidespoblamiento en la Comunidad Valenciana

Ilma. Sra. Jeannette Segarra Sales

Directora General de l'Agenda Valenciana Antidespoblament (AVANT)

En la última década, en Europa y un poco más tarde en nuestro país, la preocupación por el despoblamiento ha provocado el interés de las instituciones por revertir esta tendencia demográfica de vaciar el ámbito rural y masificar las urbes.

En 2015, la ONU presentó la Agenda 2030 para el desarrollo sostenible. Este documento estratégico a nivel mundial se hace eco del problema de la despoblación, planteando un objetivo de desarrollo, el nº 11, que habla de la importancia del equilibrio entre lo rural y lo urbano para conseguir un territorio más sostenible.

En nuestro país, tanto el gobierno de la Comunidad Valenciana como el gobierno de la Nación se están tomando muy en serio este problema, que había quedado silenciado históricamente y que ahora, sobre todo en la última década, se ha incorporado a las principales agendas políticas.

A nivel Nacional se ha creado el Ministerio para la Transición Ecológica y el Reto demográfico, cuya titular es Teresa Ribero, y que, a través de la Estrategia Nacional frente al reto demográfico, ha comenzado a trabajar intensamente para revertir esta situación.

En la Comunidad Valenciana, el president, Ximo Puig ordenó la creación de la dirección general de la Agenda Valenciana Antidespoblamiento que desde 2019 viene desarrollando su labor en nuestra Comunidad.

El problema del despoblamiento es un problema estructural con implicaciones en lo social, económico y también político.

Son muchas y variadas las causas que lo provocan y además, en cada territorio, tiene unas connotaciones diferentes. Las causas pueden ser económicas por deslocalización o reconversión de la industria; en otros territorios puede ser la precarización de las explotaciones agrarias o ganaderas; o simplemente la atracción de ciudades y núcleos urbanos que aparentemente ofrecen mayores oportunidades.

Estudiar estas peculiaridades y ofrecer soluciones a medida de las necesidades de cada uno de los territorios (Castellón, Valencia, Alicante) es lo que nos preocupa y nos ocupa en esta dirección general.

Para ello, contamos en la CV con un referente que es el Plan Estratégico Valenciano Antidespoblamiento o Estrategia Avant 20- 30. El diagnóstico realizado por la Cátedra universitaria Avant (formada por las cinco universidades valencianas), redactora de este Plan estratégico, coincide con otros estudios a nivel autonómico y nacional, y sirve de guía, al gobierno valenciano y demás administraciones públicas, en la lucha contra el despoblamiento de la Comunidad.

Las medidas y acciones que estamos implementando, basadas fundamentalmente en la Estrategia Avant 20-30 son, entre otras:

- Alcanzar la plena conectividad a través de internet de banda ancha (PLAN PEVA)
- Garantizar la prestación de servicios básicos, en condiciones de equidad y adaptados al territorio (ITINERANT, RESCAT, INSTALACIÓN DE CAJEROS)
- Incorporar la perspectiva demográfica en el contenido de las leyes y normas que se promulguen como principio ligado a la cohesión territorial (NUEVA LEY INTEGRAL)
- Mejorar la competitividad y nuevas actividades económicas, el emprendimiento (SUBVENCIÓN PARA LA FINANCIACIÓN DE PROYECTOS EMPRESARIALES)
- Promover proyectos de desarrollo socioeconómico de la juventud con el objetivo de conseguir el relevo generacional y promover proyectos que atraigan a las mujeres (FORMACIÓN, CIUDADANÍA DIGITAL)
- Facilitar la gestión de los Ayuntamientos pequeños mediante la simplificación administrativa de sus actos (FONDO DE COOPERACIÓN, ADLs EN EL TERRITORIO)
- Poner en valor la imagen y la reputación de los territorios (CAMPANYES, ESTUDIOS, CÁTEDRA AVANT)
- Fomentar la gestión forestal sostenible en los municipios de la Agenda Avant (RECUPERACIÓN DE BOSQUES, MANTENIMIENTO...)
- ETC.

En la actualidad estamos viendo una oportunidad que paradójicamente nos la ha venido a mostrar la pandemia. La calidad de vida que ofrecen los municipios del interior de la Comunidad es muy superior a la de las ciudades. Se ha abierto una posibilidad de revertir este desequilibrio que no debemos desaprovechar.

Nuestra obligación es la de facilitar la recuperación de los servicios básicos que se han podido perder; conectar el mundo rural con el resto del mundo a través de internet e; impulsar la promoción económico de estos territorios para que sean capaces de ofrecer nuevas expectativas de vida a la población. También recuperar sus valores culturales, patrimoniales y el orgullo de ser y sentirse de pueblo.

Estos municipios tienen un encanto turístico, por su carácter de extrema ruralidad y a veces de dispersión de la población, que los sitúan como un destino para descubrir en la Comunidad Valenciana. Más todavía, en tiempo de la Covid-19, en el cual la Generalitat está intentando dinamizar la demanda de turismo interno con el aumento de la oferta.

Las medidas y acciones que estamos implementando, son, entre otras:

- Impulsar la actividad económica, mediambiental y turística para promocionar los municipios y comarcas del interior de la Comunitat (XARXA PUNTS NETS AVANT, para Autocaravanas).
- Puesta en valor del patrimonio histórico, cultural y natural de los 24 municipios con mayor índice de despoblamiento de la C.V. y menores de 100 habitantes (RUTA 99)
- Acercar la cultura del teatro y la participación ciudadana en los municipios más pequeños (ERASMUS ESCENA...)

Frente al mantra del España Vacía, hay que hacer visible que el despoblamiento no significa que no hay nadie en los pueblos que sufren el invierno demográfico. Bien al contrario: en los municipios despoblados --que no deshabitados-- resisten los vecinos que han hecho posible la pervivencia del municipio.

¡REVIVE!

¡emprende el cambio, revive el pueblo!